

ADAM J. PALO

MESTO NEMYCH KRÁLIKŮV

Mesto nemých králikov

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na

www.xyz.cz

www.albatrosmedia.sk

x·y·z

NAKLADATELSTVÍ

Adam J. Palo

Mesto nemých králikov – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všetky práva vyhradené.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

ADAM J. PALO

MESTO NEMYCH KRÁLIKŮV

© Adam J. Palo, 2017

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-0109-9

ISBN e-knihy 978-80-566-0266-9 (1. zverejnenie, 2017)

MESTO
NEMÝCH KRÁLIKOV

Adam J. Palo

1.

Chcel som byť

Za sivou bytovkou číslo tridsaťdeväť bolo pole a na ňom zabudnutá jama. A z tej jamy vytŕčali uši, ktoré načúvali okolitému svetu. „Počuješ to?“ spýtal sa ma Marek.

„Počujem,“ zadržiaval som dych a obohacoval som si detstvo dospeláckymi výrazmi, ktoré sa z bytovky dostali až k nám do jamy.

„Oci, aj moja mama je pizda?“ spýtal som sa ocina pri večeri.

Mal som tri mesiace do začiatku školskej dochádzky a za *pizdu* som si vyslúžil výprask, ktorý ma zabolí aj dnes, keď si naň spomeniem. No nerobil som si z toho veľkú hlavu. Stačilo mi vedieť, že mama nie je pizda, a uboleným zadkom som sa netrápil. A v jame ma netrápilo kopec iných vecí. Napríklad, že na ulici sa ľudia nenávidia, bozkávajú alebo sa bez pozdravu míňajú a snívajú.

Ja som sníval o tom, že chcem byť ako Marek.

Pozeral večerníček o poschodie vyššie a od druhého ročníka ho delili tri mesiace. Marek bol môj idol. Lebo mal zo všetkého viac ako ja. Viac hračiek, sladkostí aj výpraskov. Ja som mal detskú obezitu a závisť, ktorou som ničil rodičov porovnávaním a plačlivým vyčkávaním na odpoveď, prečo to a to nemôžem mať aj ja. Odpovedali mi *lebo* a poslali ma spať.

Spánok som neznášal.

Bál som sa tmy a hračiek, ktoré v noci stratili hravosť a pred ktorými som sa skrýval pod paplónom prosíakajúc Boha, aby mi priniesol brata. Najlepšie staršieho.

„Čo si? Boh deti nenosí. Ani bocian,“ posmieval sa mi Marek v jame.

„Aký bocian?“ sedel som na aktovke a dojedal som zvyšok z jeho desiatej.

„Jóóój, si ešte malý. Deti sa robia takto,“ z tašky s prezuvkami vybral časopis so zakázanými obrázkami. „Toto som našiel u tatka v kamióne. A pozri sem, aj moja mama má také chlpy. Aj tu, aj tu.“ Sledoval som jeho prst, ktorý na obrázku nahej ženy schádzal od podpazušia do lona.

Marek mal zas viac. Mamu, ktorá mala chlpy ako teta na obrázku, a otca, šoféra kamiónu, ktorý k nám raz prišiel do jamy a rozprával nám, že chlap má piť, biť a zarobiť. Nemal som ho rád, lebo ma nenazýval menom, ale *tuleňom* a o mojom ocinovi mi prezradil, že je nahovno chlap. Lebo nepije, nebije sa a nezarobí. Povedal som mu, že s ocinom chodím na huby, na burzy so zvieratami, že ma už naučil rátať čísla a že ma zbil iba raz, keď som sa pýtal, či je mama pizda ako Markova mama. Markov otec sa už potom nesmiel. Povedal mi, že som sprostý a tučný a môj otec je jedno veľké neslušné slovo. Ale ani rozdielnosť našich otcov nás s Markom nerozdelila.

Cez zimné mesiace sme chodievali čistiť jamu od snehu a v prestávkach sme opretí o lopaty pozorovali, čo sa deje za oranžovými záclonami. Ženský hlas plakal a po chvíli mužský hlas ručal ako jeleň v hore. Marek mi povedal, že takto sa robia deti, a ja som mu povedal, že to musí veľmi bolieť a že ja teda radšej deti robiť nebudem.

„Každý musí robiť deti. Lebo z detí vyrastú dospelí a ak by nebolo dospelých, nebolo by detí, z ktorých by vyrástli iní dospelí a zeme-guľa by vybuchla,“ poučal ma Marek.

Nehádal som sa s ním, lebo som si nevedel predstaviť, že zeme-guľa môže vybuchnúť, ak sa prestanú rodiť deti, a odhadzoval som sneh bez ďalších otázok.

„Pozeral si včera *Vlk a zajac*? Aha, čo mám!“

Marek držal v ruke cigarety a rozpovedal mi o epizóde, v ktorej chcel vlk cigaretami vydymiť zajaca z telefónnej budy.

Boli jarné prázdniny a my sme sa v jame hrali na vlka. Dal som si pár šlukov a vyskočil z jamy ako zajac vyvracať sa do poľa. Pole sa točilo okolo mňa a ja som si doň potreboval ľahnúť. Ono však neprestávalo s točením a ja som sa povercal aj druhýkrát ako na kolotoči. Marek prišiel ku mne a priateľsky ma treskol po chrbte so slovami: *To je dobré*.

Keď sa všetko okolo mňa konečne prestalo točiť, skočili sme do jamy a zložili v nej prísahu. Od prvej cigarety sa stala naším bunkrom, autonómnym územím, do ktorého nik iný nevkráča bez povolenia. Jama stála za prísahu. Bola miestom, kde som bol o desať rokov starší. Bola hradom, v ktorom sme strážili lascívny časopis ako poklad. Bola laboratórium, v ktorom sme testovali, ako s nami zatočí nikotín. A alkohol.

Marek mi povedal, že je to voda chlapov, ktorú pijú, keď oslavujú alebo chcú mať pokoj od ženských.

Držal som v ruke vysvedčenie s veľkou dvojkom cez všetky predmety a na dva mesiace som mal pokoj od neprijemnej súdružky učiteľky. Splnil som dôvody pre vodu chlapov. Vypil som prvý glg, zapálil som si Spartu a ovracal som vysvedčenie.

„Nič si z toho nerob. Môj tata hovorí, že škola ťa nič nenaučí a na to, aby si šoféroval kamión, potrebuješ len šoférske papiere,“ utešoval ma Marek. „Zoženiem si také, keď budem veľký, a potom pôjdem do Rumunska, Bulharska, Juhoslávie, ako chodí môj tata.“

„Môj ocino robí na traktore. Minule ma zobral a ukazoval mi, ako sa z vlečky vysypáva odpad.“

„Do takého kamióna sa zmestí desať traktorov aj s vlečkami,“ mávol Marek bez záujmu o kresbu vyklápajúcej sa vlečky na druhej strane prospechového papiera.

„Nezmestí!“

„Zmestí a môj tato má takýto prives za kabínou,“ rozpažoval ruky Marek až sa dvíhal na špičky, ani čoby chcel prives objať.

„Nemá!“

„Má!“

„Nemá!“ vrieskal som so slzami v očiach od nervozity.

„Také veľké auto má. To, na čom chodí tvoj tato, je kraksňa.“

„Nie je. Traktor má vzadu dve veľké kolesá,“ rukami som kreslil oblúky do vzduchu.

Slzy a oblúky vo vzduchu však nezabrali a neprebili kamiónového hrdinu. Otcovské idoly nás pohltili. Strhali z nás králičiu kožu a odeli nás do revu levov, ktoré sa do seba pustili s vytasenými pästami. Po bitke zostali roztrhnuté košeľe, pošliapané cigarety, vyliata ploskačka a nepriateľstvo.

Chodil som do jamy a márne som naňho čakal. Dodržal som pravidlá a cudzie deti som tam nevodil. A predsa niekto prišiel bez povolenia. Strach. Z opustenia. Zo zrady. Z toho, že Marek učí iné deti fajčiť, piť a prezerá si s nimi nahých ľudí na fotkách, a potom im vysvetľuje, že súrodencov nenosí Boh ani bocian.

„Marek sa už so mnou nekamaráti,“ priznal som sa mame po týždni beznádejného vyčkávania v jame a prisunul som si k sebe druhý tanier s krupicovou kašou. Mama ma uisťovala, že hnev skoro pominie a o týždeň budeme opäť najlepši kamaráti.

„Až o týždeň? Veď to je sedem dní!“

Mamin odhad sa nepotvrdil. Marek prišiel ešte v tú noc. Snažil som sa zaspať v izbe plnej hračkárskeho príšer, keď zabúchal na

vchodové dvere a povedal mame, že ju jeho mama prosí, aby ho u nás nechala prespať. Počul som mamu, ako hovorí otcovi, aby sa tam hore šiel pozrieť, a spýtala sa Marka, či je hladný. Vyliezol som z postele a pridol som sa k neskorej večeri. Pchal som do seba masťný chlieb s paprikou a so záujmom počúval Marka, ako ostatný týždeň býval u starých rodičov a myslel aj na mňa a našu prísahu z jamy. Povedal som mu, že som ju strážil, aby nám ju neobsadili iní chalani z ulice, a on ma pochválil. Nepovedal som mu o strachu, ktorý ma v jame ničil, veď on mi tiež nepovedal, že odchádza do Serede k starým rodičom.

Otec sa vrátil z Markovho bytu a mame povedal, aby išla do kúpeľne a zatvorila za sebou dvere. Zostal s nami v kuchyni, kým sme dojedli, a potešil nás tým, že si nemusíme umývať zuby. Zatvoril sa s nami v detskej izbe a čítal nám o vesmíre z hrubej encyklopédie, v ktorej som nemal povolené listovať bez jeho dozoru. Zaspal som skôr, ako sa dostal k Plutu, a prebral som sa neskoro v noci, keď ma Marek v spánku skopal z postele.

„Čo to robíš?“ zobudil som ho.

„Spím. Prečo ma budíš?“

„Kopal si do mňa a vytlačil si ma z postele.“

„Nemáš ešte jednu posteľ?“

„Nemám, ale môžeme sa striedať. Chvíľu budeš spať na posteli ty a potom sa vymeníme.“

„Mne sa už nechce spať. Ani u starých rodičov som nespál. Poď k oknu.“

Hrubé látkové rolety sa stočili okolo tyče nad oknom a pred nami v tme pod hviezdami odpočívalo pole a za ním ulice a domy.

„Pozri sa hore. Je to krajšie ako v tej knihe, čo nám ukazoval tvoj tata,“ šepkal Marek, aby náhodou nenahneval ticho nočnej detskej izby. „K tým hviezdám leteli Rusi aj Američania. Hovoril mi to tata a aj tvoj tata mi to potvrdil, ale to si už spal.“

„A čím tam išli? Lietadlom?“ vykrúcal som hlavu pred zatvoreným oknom.

„Raketami. To sú také velikánske vesmírne lietadlá. Tie by sa môjmu tatovi nezmestili do kamióna.“

„Musia byť veľmi veľké, keď sa nezmestia do kamióna,“ povedal som očarene a pomaly otváral okno v nádeji, že možno Rusi alebo Američania práve posielajú raketu k hviezdám a my ju začujeme.

„Pôjdeme tam spolu. Na Mesiac a ďalej. Na iné planéty, aké máte v tej veľkej knihe. Musíme narásť a potom môžeme ísť,“ zasníval sa Marek.

„Ja nemôžem. Súdružke som pred prázdninami povedal, že budem murárom. Keby si mi to povedal skôr, išiel by som s tebou.“

„Nevadí. Budeš ma tu čakať a ja ti odtiaľ niečo prinesiem.“

Júlová noc skrývala pod hviezdami nielen našu jamu, domy a ulice dediny, ale aj tajomstvá a nepríjemné hry dospelých, ktoré boli od nás vzdialenejšie ako Zem od Pluta.

Chápali sme to, čo sme sa naučili, nechápali sme veci, ktoré sa odohrávali na druhej strane dvier.

V ten večer u nás prespala Markova mama dobitá až do krvi. Do konca prázdnin sa rozišla s Markovým otcom, odsťahovala sa a zobrala so sebou Marka a všetky moje ilúzie, ktoré mi dnes pripadajú smiešne, ale vtedy by som pre ne dokázal zabíjať.

Ak by som to vedel.

2.

Nekričím, mutujem

Skôr ako sa ľuďom podarilo vycengať si kľúčmi a zamatovým bojom demokraciu, presťahovali sme sa z okraja dediny do jej nehybného centra.

Mama sa tešila z novej kuchynskej linky a plynového sporáka a ja som si predstavoval, koľko koláčov taká plynová rúra môže napiečiť. Prejedal som sa, lebo na začiatku druhého roka mučivej školopovinnosti bolo jedlo mojím najlepším kamarátom a nová súdružka učiteľka najhorším nepriateľom. Bola v dôchodkovom veku a v septembri 1989 ešte milovala komunizmus, Lenina, Chruščova, Biľaka a najmä Stalina. Ukazovala nám fotky veľkého vodcu a učila nás azbuku a ruské pesničky. Mňa z ruského spevokolu vynechala. Nemal som hudobný sluch a nebol som dostatočne zapálený pre *Oh, da ti vzajdi* a *Pieseň šťastných detí*. Bol som iba drzý a zrelý kandidát do osobitnej školy v Partizánskom.

„Prečo neposlúchaš v škole?“ pýtala sa ma mama, keď čítala napomenutia v žiackej knižke, ktorých bolo ako vojakov červenej armády.

„Lebo neviem spievať,“ odpovedal som mame a čakal som, čo povie stará mama, ktorá bývala s nami v novom byte a v školských záležitostiach bola na mojej strane.

„A ty nevidíš, že to ona robí naprieky?“ bránila ma stará mama. „Ako keby si nevedela, čo je zač.“

Mama a stará mama vedeli, čo bola súdružka učiteľka zač, a ja som sa to dozvedel, keď si obe mysleli, že sa napchávam perníkom pred televízorom v inej izbe.

Nejedol som, počúval som a to, čo som sa dozvedel, ma takmer dostalo do Partizánskeho.

„Ako sa chceš stať iskričkou, keď neovládaš elementárne veci o súdruhuvi Stalinovi, nepoznáš azbuku a ani slovenskú gramatiku? Vy to máte v rodine,“ karhala ma súdružka učiteľka v októbri pred tabuľou. „Áno, deti,“ odvrátila odo mňa zrak a hovorila k spolužiakom, „tento žiak sa nepripravuje a naša vlasť nepotrebuje hlúpe a rebelujúce iskričky. Viete, čo znamená slovo ‚rebelovať‘, deti?“

„Nerebelujem,“ odvrkol som jej, aj keď som nevedel, čo znamená rebelovať. „Vy ste boli tiež hlúpa, keď ste chodili do školy. Moja stará mama bola s vami v jednej triede a povedala, že váš otec za vojny udával a mnohé rodiny sa museli odsťahovať a už sa nevrátili. A ešte aj váš muž žaloval na ľudí a na môjho starého otca a vy ste vyšťudovali za učiteľku iba cez akési protekcie. Tak to povedala moja stará mama,“ vydýchol som a pre potvrdenie, že si stojím za vysloveným, som dodal: „Tak, hlúpa a cez protekcie!“

Keby v tom roku neprišiel november, mal by som nových spolužiakov a za vzdelaním by som dochádzal do mesta s kvetinovou topánkou pred obchodným domom.

Ale aj tak som nerozumel, prečo stará mama plače pri počúvaní rádia a popíja šampanské. Plakala inak, ako keď bola smutná. Ako keby sa tešila z vysokej výhry v lotérii. Mala oblečený fialový kostým a vlasy mala rozpustené. Dovtedy som ju nikdy nevidel v inom ako v čiernom oblečení a s vlasmi zopnutými v drdole. Povedala mi, aby som si jej sadol na kolená, a dala mi odpiť zo šampanského.

„Dnes je veľký deň. Musíš si ho zapamätať, lebo oddnes je všetko krajšie,“ doliala do pohára a ponúkla ma, aby som si zas odpil.

Vysvetľovala mi, že zlí ľudia ako súdružka učiteľka, ktorá mala rada Stalina a manžela udavača, už nebude rozhodovať o budúcnosti našej československej krajiny. A o mojej budúcnosti, ktorá bude lepšia a omnoho zemitejšia, ako mala ona alebo moji rodičia. Sľúbila mi, že ma zoberie do Londýna a do Štokholmu k sestre starého otca a k jej rodine. Prezradila mi, že tam mám bratranca, ktorý sa volá Eckhart, a že ma bude učiť rozprávať po anglicky, lebo od chvíle, čo si ma posadila na kolená, šampanským pochovávala ruské slovníky, súdruhov a pionierske zákony, ktorými som bol už „oliznutý“.

Stará mama nenávidela Rusov, komunistov a horlivé súdružky a po čase som zistil dôvod, pre ktorý sa aj mama podobne pozerala na veľký národ.

„A myslíš, že aj Marek pije šampanské?“ spýtal som sa starej mamy.

„Marek? To je tvoj kamarát?“

„Bol. Odišiel. Jeho mama sa rozišla s jeho ocinom, lebo s ním už nechcela robiť deti.“

„Aha, ten Marek,“ zamyslela sa stará mama. „Oslavuje aj on. Neboj sa.“

„A musím dnes do školy?“

Musel som.

Pripitý som spoznával novú učiteľku, ktorá nás pred skúšaním vybraných slov napomínala, aby sme jej hovorili pani a nie súdružka.

Riaditeľ potom cez školský rozhlas zakázal pozdrav *česť práci* a rozpustil záujmové krúžky, lebo sa vyskytli okolnosti, ktoré krúžky zakázali, a ak máme záujem, môžeme sa pridať ku skupine skautov alebo k dedinskému futbalovému tímu.

Vyskúšal som futbalový tím.

Po troch tréningoch v zimných mesiacoch v športovej hale mi tréner povedal, že mu je to veľmi ľúto, ale skôr naučí kopať kozu do lopty ako mňa. Urazené športové ego tučného žiaka druhého ročníka bolo najhoršou diagnózou mojej zdravotnej karty. Cez trénerovo

prírovnanie ku koze som sa nedokázal prekopať a znenávidel som šport, telocvikára a pohyb. Trucoval som na telesnej výchove a beh na tritisíc metrov som dodnes nedobehol. Neponúkal som spolužiakom mamine koláče z plynovej rúry, ale pchal som ich do seba ako ópium, ktoré ma malo povzbudzovať v tom, že futbal nie je elitné obeživo a uspieť sa dá aj s hneďou šatkou okolo krku medzi skautmi.

Školník, ktorý viedol krúžok skautov, nás rozdelil do skupín, ktorým mala byť blízko ochrana prírody a vyšívanie bobrov na košeľu.

Ďalšie leto som strávil v skautskom tábore, v ktorom som vypláčil všetkých bobrov. Nebol som ticho pri bobrovi mlčanlivosti, nemal som odvahu pri odvážnom bobrovi a nenašiel som archeologický nález pre bobra archeológie. Na druhej strane, nik ma zo zoskupenia priateľov prírody a bobra neposielal na lavicu divákov.

„Herbár? Nestrácaj čas s hlúposťami. Vysušené rastliny si môžeš prelistovať v knihách. Kde máš tú knihu anglického jazyka? Budeme si opakovať slovíčka,“ odhovárala ma stará mama od prírodopisu v piatom ročníku a trestala ma, keď som nesprávne vyslovil, napísal, preložil frázy do angličtiny. Ťahala ma za ucho a popritom mi hovorila vtipy o zvieratách. Rehotal som sa a *how are you* a *I use to eat lot of cakes and chicken* som si zapamätal ako smiech cez vykrútené uši.

S angličtinou som dospieval, mužnel a strácal na váhe. Prerástol som otca a mame som sa ospravedlňoval, že po nej nekričím, ale mutujem.

V ôsmej triede som dal zbohom skautskému oddielu a s výrazkami na tvári a prehnaným egom som sa bil za pravdu, ktorú som vždy mal.

Aspoň som si to myslel.

3.

Do davu

Do gymnázia som napochodoval sám a s rovnakým pocitom som z neho vychádzal o štyri roky.

V prvom ročníku som sa zaškatuľkoval a previazal mašľou strávenia sa, v druhom som sa vďaka fajčeniu cez prestávky zoznámil so spolužiakmi, v tom ďalšom som dychtivo čítal povinnú literatúru aj za predchádzajúce roky a ani v záverečnom roku som sa nezbavil uhrov na tvári.

Nadalej som odmietal športovať a hľadať v sebe talent pre nemecký jazyk a gramatiku. Nebol som vodca, pokladník či člen študentskej rady. Nemal som ambície, mal som postavenie niekde medzi – medzi outsiderom a triednym šašom. Striedal som to podľa stavu boja mizantropie a filantropie vo mne samom. Neprekážalo mi, že „-tropia“ vojna ma ukrátila o dôverného kamaráta do pomaturitného života a o sex so spolužiačkou Miladou.

Milada bola jednou z mála pekných spolužiačok, ktorá výškou nepresahovala dievčenský priemer.

Nechýbal jej ostrovtip, intelekt a sex. Legenda a antimiladovský babský kolektív šuškali, že sa vyspala s každým a Miladina podprsenka bolo to prvé, čo na výletoch padalo na zem, a jej nohavičky to posledné, čo sa obliekalo.

Milada legendy a spolužiačky hádzala za hlavu a na stužkovej som si s ňou zanaďoval na Elán. Zhodli sme sa, že *Stužková* a *Nie sme zlí* bolo ako čistiť si žiletkou Ďasná a potom si do úst napchať škoricu. Stretli sme sa pri popolníku pred vstupom do kultúrneho domu, kde si odo mňa pýtala oheň.

„Aký je to pocit, nezašukať si celú strednú?“ „milo“ sa poďakovala za zapalovač.

„Podobný ako byť celú strednú za kurvu,“ vrátil som jej dymovú clonu a čakal som na protiúder. Neprišiel. Iba smiech. Hurónsky smiech, akým sa hádam žiadna baba nesmeje. Ani muž alebo iný človek.

„Výborný forhend,“ potľapkala ma po pleci. „Nechceš sa na chvíľu odtiaľto vytratiť, kým ich tie elánovské voloviny neomrzia? Vedľa je diskotéka. Máš nejaké prachy?“

Na diskotéke sa pozvala na miešaný nápoj pomenovaný po americkom seriáli a od baru ma ťahala cez parket k stolu, za ktorým popíjali jej kamaráti zo sídliska. Predstavila ma ako stužkového panica a popravila mi zelenú stužku na saku. So smiechom o sebe povedala, že bola na stužkovej vyhlásená za „ďeffku ročníka“ a vytratila sa tancovať.

Nepripomínal som sa jej, keď som odchádzal.

Pripomenula sa ona hneď v pondelok po pompéznej oslave študentskej štvorročnice. Presadla si ku mne a k spolužiakom, ktorí sa na ňu prekvapene pozerali, vyplazila jazyk. Povedala mi, že som jej neprebádaná parketa a je rada, že medzi nami za tie štyri roky nedošlo ani k výmene spodného prádla, ako to bolo v prípade obézneho spolužiaka s nejakou nelichotivou prezývkou. Obchytkávala ma pod lavicou a štipala ma do zadku pre šťastie, keď ma vyvolali odpovedať.

„Vrieskaš ako neukojená baba,“ vykrikla po mne, na čom sa celá trieda náramne zabávala.

„Že práve ty vieš, ako vrieska neukojená baba,“ odvrkol som jej bez skupinového smiechu v pozadí.

„Ako ty, cicoš.“

Bol som jej *chlapčisko*, ako ma volala, a ona bola... Bola to Milada, ktorá mi sľúbila, že si budeme jeden druhému totemom hneď, ako sa skončí stredoškolský cirkus.

Ostatné mesiace, ktoré nás delili od oficiálnej dospelosti, som s ňou bol párkrát za školou, pomáhal som jej vyberať tetovanie na kríže a psa do kabelky. Kino. Pár diskoték. Akademický týždeň u nás doma, príjemný máj a blížiaci sa epilóg.

Po maturite sa Milada odo mňa odpájala s nadchádzajúcimi prijímačkami na vysokú školu. Stihla sa mi priznať, že sa ich bojí, lebo nemá plán B a s papierom zo školy všeobecného vzdelávania si môže akurát písať. Zrazu si nebola istá, či je v osemnástich dosť dospelá rozhodnúť sa, čo bude robiť celý život.

„Za tie štyri roky som na to nepomyslela. Nie je to bezočivé? Ako by som sa nemala rada. Chcela by som byť novinárka. Ale možno len preto, že to krásne znie, neviem, či mám k tomu vzťah.“

Potrebovala pokračovať v dynamike bezstarostného života stredoškolačky a chvela sa nad kompletným balíkom Dospelosť. Zožierala sa horšími možnosťami a tým si ničila sebadôveru. Výsledok jej plánu ísť na vysokú som sa v tom čase nedozvedel. Posledná vec, ktorú mi povedala, bola, že jej kabelkového psa omylom prešiel autom jej nový frajer.

Dnes hovorím o strednej škole ako o období, na ktoré si nepamätám, a alibisticky sa vyžívam vo výraze, že to, na čo si nepamätám, sa nestalo.

No v slabých chvíľkach rozťahujúcich sa vrások a nepozorovaný vlastným svedomím si prezerám ročníkové fotografie. A banujem, že som školu vnímal ako fabriku, do ktorej chodí robotník viac-menej

s nechutou a s presvedčením, že výrobný pás mu do rúk prinesie ten istý materiál. Bez popudu k spoznaniu, zamilovaniu alebo náznaku spolupatričnosti do istého procesu.

Certifikát dospelosti, ktorý ma vyplul do davu zmaturovaných, vyučených, slobodných, rozvedených a iných plnoletých sme doma oslávili rodinným obedom, šampanským a maminou nekompromisnou otázkou, čo ďalej. Priznal som sa jej, že nemám žiadny plán, a vypýtal som si od nej radu a zemiakový šalát.

„Poradila by som ti, ale nechcem, aby si ma potom znenávidel len preto, že som ti odporučila vysokú školu. To je moja rada.“

„Nekaz chlapcovi deň,“ vstúpila do dilemy nad budúcnosťou stará mama. „My už máme plány.“

„Aké?“ spýtali sme sa s mamou naraz.

„Pôjdeme do Švédska, pocestujeme trocha po Európe a potom sa rozhodneš, čo ďalej,“ stoicky odpovedala stará mama. Keď sa mama po hlbokom nádychu chystala predniesť nejaké výhrady, stará mamu ju uzemnila vetou: „Čuš konečne!“

Predmiléniová časť deväťdesiatych rokov sa vyznačovala nielen mojím rozkvetom puberty, ale aj záujmom o dejiny druhej svetovej vojny a život mojich predkov.

Stará mama mi rozprávala o starom otcovi, ktorého som nestačil spoznať, o jeho sestre, ktorá emigrovala, a o prababičke, ktorú režim označil za nepriateľku pracujúcej triedy. A ako nepriateľka nemohla bývať v kaštieli, letovať v sídle na Orave alebo vo vidieckom dome pri Balatóne. Na jej lúkach sa vybudovali dve ideologické dediny a z lesov ujedali červené lykožrúty bez jej odobrenia.

Starý otec ťažko znášal nepriateľstvo s vládnucou triedou a s pribúdajúcim vekom začal rozprávať o detstve, koňoch a panskom

živote na nesprávnom mieste. V krčme. Priateľka vodka mu otvárala spomienky a priateľ krčmár mu vydláždil chodník k bezpečnostným orgánom. Orgánom sa nepáčilo, že starý otec v opitosti plánoval útek za sestrou do Švédska a že dobrovoľne prestal pracovať v drevovýrobe. No a manžel súdružky učiteľky milujúcej Stalina neskôr ochotne dosvedčil, že starý otec demoralizoval mládež agitovaním za kapitalizmus a nalieval do nich alkohol do odpadnutia. A tak v sedemdesiatych rokoch štát znárodnil aj starého otca, ktorého starej mame, na rozdiel od majetku, živého už nevrátil.

4.

Nie som mizantrop

Stará mama splnila slovo a zobrala ma do Švédska, a tak nás na prelome letných mesiacov na štokholmskom letisku čakala sestra môjho starého otca.

Kým k starej mame bola vlúdnejšia, mňa si premeriavala ako potulného psa. Poznamenala, že nemám nič z ich panskej strany a že nevyzerám zdravo.

Sestra môjho zosnulého starého otca vyzerala na svoj vek. Šedivé vlasy, pečeňové škvrny na rukách, diktátorsky pohľad a pery, na ktorých vybledla farba od jej neustáleho frflania. Alebo od pohárika s koňakom, ktorý popíjala a každý glg zatlačila šlukom z cigarety. Stará, zbytočne bohatá, elegantne oblečená pani, ktorá neustále preberala speňaženie navráteného majetku, vypila fľašu koňaku a vyfajčila krabičku cigariet rýchlejšie, ako dohorí svieca klasickej výšky. Napriek jemnému odporu, ktorý som k nej cítil, ma udivovala jej pamäť a mladý duch, ktorý z nej vyliezal. Keď zo stola padli mapy s vyznačenými pozemkami, rozprávala príhody, ku ktorým priradovávala presné dátumy, čas, opisy osôb vrátane ich mien a rodinnej príslušnosti. Starej mame prehrávala hudbu Oasis a prefajčeným hlasom spievala zároveň so Sealom. Táto švédska starena bola čudná. Tolerantne čudná. Konzervatívna mamonárka, ktorá sa s príchodom

noci vymenila so slnkom a osvetľovala polomŕtvy dom neškrobenou vitalitou.

Na tretí deň ráno sa k nám pridali ostatní členovia švédskeho rodu Eckharta, ktorý bol mojím bratancom neviem z koľkého kolena.

Napriek vzdialenému príbuzenstvu som s Eckhartom nemal nič spoločné. Bol to vysoký, pekne formovaný blondiak, z ktorého sršalo sebavedomie a závideniahodná aura podčiarknutá ležérnym oblečením. Hneď v prvý deň po príchode ma vzal do centra Štokholmu, v ktorom na nás čakala jeho priateľka.

„Ako sa volá?“ spýtal som sa ho v aute.

„Mirja.“

Mirja mala prefarbené vlasy na červeno, piercing pod spodnou perou a oči zvýraznené kontúrkou. Eckharta privítala bozkom na ústa a na mňa pozrela podobným štýlom ako sestra starého otca. Nevie, či sa ma bála alebo chcela dosiahnuť, aby som sa bál ja jej. Zo začiatku bola odmeraná a prezerala si ma ako príznak z iného sveta. Mala otvorené ústa, keď som sa s Eckhartom rozprával po anglicky, lebo si zrejme myslela, že neviem rozprávať inak ako po rusky. Povedala mi, že zatiaľ nemala časť navštíviť Slovensko, a nasledujúce vety a dni prezradili, že angličtinu ovláda o niečo horšie ako ja.

„Bra-ti-sla-va? Je to krkolomný a nesympatický názov,“ zaksichtila sa Mirja.

„Ako pre koho,“ pokrčil som plecami a zaostril som zrak na chalana, ktorý sa k nám pridol v kaviarni, kde sme si umorení pobehovaním po všetkom významom v Štokholme vyzuli topánky a vyložili nohy na pritiahnuté stoličky.

Ten chalan bol Mirjin predchádzajúci frajer, ochranca zákona a bývalých lások, ktorý sa riadil heslom, že rozpadom vzťahu sa kamarátstvo nekončí.

Eckhart sa ho spýtal, ako bolo v službe a Mirja mu dala polovicu svojho koláča. Mirjin bývalý milenec dojedol koláč, dopil kávu a pustil sa do mňa. Dával mi prísne otázky, počas ktorých som očami hľadal pomoc u Eckahrta a Mirji. Nepomohli mi. Nezastavili ho. Napriek jeho kamarátskej duši k švédskym ex a ich súčasným frajerom bol aktivistom za sprísnenie imigračného zákona a nacionalizmus odložil, až keď som pred ním zamával spiatočnou letenkou.

Spoločnosť sa rozrástla o ďalších Eckharových a Mirjiných kamarátov a kaviareň sme vymenili za disco bar.

„Je to najlepšia diskotéka v Štokholme,“ kričala mi do ucha Mirja.

„Najdrahšia alebo najlepšia?“ spýtal som sa, keďže som prepočul, čo bolo za „naj“.

„Jedno aj druhé. Máš rád techno? Chceš fotku?“ Nečakane ma odfotila, fotoaparát podala barmanovi do úschovy a stiahla ma do oblaku pary, v ktorej poskakovala masa techno vyznávačov.

Zobudil som sa na pach moču. Ležal som na koberci v miestnosti so stenami namaľovanými rozličnými farbami a s kocúrom chúlícím sa v rohu, ktorý ma počas spánku označoval. Žalúdok mi vystrájal, mozog zas zabudol, čo predchádzalo spánku, a mačací moč mi dráždil nos. Vyzliekol som si tričko a šiel som za mužským hlasom prichádzajúcim spoza dverí.

„Už sú na ceste. Si hladný?“

V kuchyni rozvoniavala omeleta a okolo stola sa vrtel poloodeť ochranca zákona – nacionalista. Nevedel mi povedať, ako som sa dostal z postele na koberec a smial sa nad tým, čo mi urobil kocúr.

„Včera si si dal riadne do tela.“

„A prečo som spal tu? Kde sú Eckhart a Mirja?“

„O chvíľu tu budú,“ upokojoval ma Mirjin bývalý frajer. „Nebývajú ďaleko odtiaľto, dal by si to aj pešo.“

„Prečo som teda spal tu?“

„Chcel si.“

Na detaily som sa nepýtal. Hanbil som sa a nevnímal som jeho ódu na vodku, ktorá uvoľňuje ukrývané pocity a pomáha k vykukleniu.

Nechápal som, kam tým smeruje.

Bol som vygumovaný, ako keby som od blesku Mirjinho fotoaparátu až do svojho prebudenia nežil.

Opak bol však pravdou. Žil som, pil som, prehnal som to.

Vykuklil som sa.

Pred odletom zo Štokholmu ma prepadol pocit, že sa vrátim do prázdna. Do večných otázok o budúcnosti, o zodpovednosti a k nenávidenej fráze *ako si ustelieš, tak budeš spať*.

Mal som v tom úplný bordel a ono *vykuklenie sa* pridalo bordelu ďalšie poschodie. Bolo mi mizerne a doplatilo na to okolie. Večne prítomné okolie hmýriace sa príbuznými, pred ktorými som zatváral dvere a oni si bez zaklopania otvorili a pýtali sa, či niečo nepotrebujem.

Eckhart, ktorý napokon zostal aj s Mirjou v sídle starej čarodejnice, vycítil zo mňa namrzenosť.

„Mám ťa udrieť, aby si sa z toho dostal?“ začal.

„Skúšal som sa udierať sám a je to horšie.“

„Čoho sa bojíš?“

„Nerozhodnosti. No, vlastne to nie je nerozhodnosť, lebo nerozhodný človek sa trýzni možnosťami. A mne sa zdá, že nemám nič.“

„Iba všetko pred sebou.“

„Čo všetko? Vieš to? Lebo ja nemám páru.“

„Daj tomu čas,“ vyslovil celosvetovo používanú frázu.

Dával som tomu čas, kým si ostatní spolužiaci zo strednej posielali prihlášky na vysoké školy. Závidel som im, že úderom osemnásťteho roku našli svoj cieľ na najbližších päť rokov. Nahováral som si, že musím doplávať aspoň k názvu školy, ktorý by sa mi zapáčil ako

Milade žurnalistika. Nedoplával som. Navyše vedomie, že prvá „tour de family“ za švédskym príbuzenstvom sa o chvíľu skončí, gradovalo vo mne paniku a maturitné vysvedčenie mi pripomínalo úmrtný list.

„Štokholm si si užíval,“ skonštatoval na záver Eckhart. „Som presvedčený, že svoj Štokholm si nájdeš aj u vás doma.“

5.

Len tam stoj

Svoj Štokholm som rozbiehal v Bratislave. Rodičia neprejavili nadšenie, keď som ich prosil o štartovací balíček, a peniaze na prvé dva nájomy mi dávali s výčtkami o zahodených šanciach. Opakoval som im, že potrebujem čas, a mama ma odbíjala s tým, že také výhovorky sú primitívne, lebo čas uteká a s nikým sa nemazná.

V meste čas nadobudol kontúry v podobe ľudí.

Ponáhľali sa a s nikým sa nemaznali. Podobne ako so mnou na prvých pohovoroch. Zákaznícke centrá mobilných operátorov mi poslali odpoveď v znení „ďakujeme – neprosíme“. Hypermarkety sa obávali, že by som ako dokladač tovaru ušiel v skúšobnej lehote, a tety z personálneho oddelenia banky mi povedali, že mi chýba obchodný duch.

Našťastie na výrečnosti, talente a obchodnom duchu nezáležalo majiteľovi reštaurácie v Starom Meste. Hľadal pomocnú silu do kuchyne, v ktorej šéfovala Žaneta. Vysoké dievča, ktoré ma veľkom predbehlo o necelú dekádu a hmotnosťou o veľa kíl. Vlnitým, hustým a kučeravým vlasom ponechala prirodzenú čiernu farbu a vtipnými poznámkami na telesnú nadbytočnosť mi spríjemňovala krájanie cibule a umývanie riadu. Hanbila sa za okuliare, ktoré jej sedielkami vytlačili na nose sčervenané ryhy, a prezradila mi, že

krátkozrakosť sa v jej rodine vlečie po ženskej línii vari od praveku. Žanetu som si oblúbil.

Nebola za tým ľútosť ani kamarátstvo z povinnosti. Bola to jej povaha. Veselá, priamočiara, zraniteľná.

„Tajíš mi niečo?“ spýtala sa ma raz, keď sa *pivo po práci* stalo naším rituálom v neďalekom bare.

„Tajím,“ vrtel som sa na barovej stoličke a očami som utekal ku skupine ľudí sediacej za spojenými stolmi a skandujúcej meno Dávid.

„Mám rada tajomných mužov,“ pokračovala Žaneta a odpila si z piva.

„Aj ja.“

Dávid pôsobil tajomne. Z barovej stoličky som naňho zísal ako šteňa na výklad s granulami. V duchu som k nemu kráčal a nevnímal som Žanetin rozbor jej posledného nevydareného rande.

„Počúvaš ma?“ prerušila moje vzdušné kroky.

„Nie.“

„Choď do pekla,“ strčila do mňa, ale neurazila sa. „Hneď sa vrátim.“

Dávid prišiel k baru objednať ďalšie kolo pre gratulantov a kým mu barman nalieval do pohárov, prihovoril sa mi.

„Hádka?“

„S kým?“ spýtal som ho.

„S tou kočkou, ktorá teraz odišla.“

„Ani neviem, kam odišla.“

Dávid bol ďalšia postavička, ktorá sa zapísala do začiatkov môjho mestského života. V onen večer oslavoval tridsiate piate narodeniny a päť rokov od rozvodu. Pripomínal mi herca, ktorého som včera videl vo filme, a ja jemu kamaráta z vojenskej služby. Povedal mi, že